

Ինտերակտիվ կրթության

զարգացման

հիմնադրամ

ՋԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ

ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2022.

Ջետազոտական աշխատանք

Թեմա-Ժամանակակից

տեղեկատվական

տեխնոլոգիաների ազդեցությունը և դերը երեխաների
զարգացման մեջ

Ջեղինակ -Արմենուհի Արսենյան

Մարզ-Արագածոտն

Ուսումնական

հաստատություն-Մելիքայուղի

միջնակարգ դպրոց

Ապարան 2022

Բովանդակություն

ՆԵՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ -----

2

Ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ազդեցությունը և
դերը երեխաների հոգեբանական զարգացման
մեջ-----3

Դպրոցական կյանքում հիմնական անցումային փուլեր և երեխայի
զարգացման
առանձնահատկությունները-----6

Մաս 1: Հեռուստացույցը և
երեխան-----10

Մաս - 2: Հեռախոսը և երեխան Բջջային հեռախոսների ճառագայթումները և
ազդեցությունը - -----
-18

Եզրակացություն - -----
20

Գրականություն - -----
22

ՆԵՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Կրտսեր դպրոցական տարիքը անձի կայացման կարևորագույն փուլերից մեկն է, որի ընթացքում տեղի է ունենում անհոգ մանկությունից անցումը այնպիսի մի շրջանի, երբ անհրաժեշտություն է ծագում նոր դերեր կրել, պատասխանատու լինել. տարբեր պահանջներ իրականացնել: Այս շրջանում հակասության մեջ են մտնում երկու հիմնական դրդապատճառ անհրաժեշտության և ցանկության:

Ուսումնական գործունեությունը փոխում է երեխայի զգացմունքների բովանդակությունը, նրանք դառնում են ավելի գիտակցված և զսպված: Դրական զգացմունքները այժմ առաջանում են ոչ միայն խաղից, այլ որոշակի մտավոր գործունեություն կատարելուց, դժվարություններ հաղթահարելուց, մրցակցությունից:

Ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները ևս մեծ դեր և ազդեցություն ունեն երեխաների հոգեբանական զարգացման մեջ, որոնք իրենց հերթին նպաստում են երեխաների ավելի հեշտ ինտեգրմանը և նյութերի յուրացմանը:

SՅՏ-ների լայնածավալ կիրառումը իր տեղն է գտնում դասապրոցեսում: Կրտսեր դպրոցի ինֆորմատիզացիան կարևոր դերակատարություն ունի կրթության

ժամանակակից որակի և 21-րդ դարի երեխայի տեղեկատվական մշակույթի ձևավորման համար:

Ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ազդեցությունը և դերը երեխաների հոգեբանական զարգացման մեջ

Դպրոցահասակ երեխայի անձի զարգացման հիմնական օրինաչափություններն ու առաձևահատկությունները, երեխայի հոգեբանական զարգացումը

Յուրաքանչյուր ուսուցիչ մանկավարժի գործունեության ընթացքում հանդիպում է աշակերտների տարիքային զարգացման օրինաչափությունների ճանաչման և դրանցով առաջնորդման խնդրին, ինչը կարող է նպաստել ուսումնական գործընթացի արդյունավետ կազմակերպմանը: Կրտսեր դպրոցական տարիքը անձի կայացման կարևորագույն փուլերից մեկն է, որի ընթացքում տեղի է ունենում անհոգ մանկությունից անցումը այնպիսի մի շրջանի, երբ անհրաժեշտություն է ծագում նոր դերեր կրել, պատասխանատու լինել, տարբեր պահանջներ իրականացնել: Այս շրջանում հակասության մեջ են մտնում երկու հիմնական դրդապատճառ՝ անհրաժեշտության և ցանկության: Մի կողմից առաջնորդվելով անհրաժեշտության պահանջմունքով՝ երեխան բացահայտում է հասուն կյանքը, իսկ մյուս կողմից՝ դրդված լինելով ցանկության պահանջմունքից, երեխան ցուցաբերում է այնպիսի վարք, որը վերադարձնում է նրան մանկության աշխարհ, որտեղ ամենուր ապահով է, չկան որոշակի պարտավորություններ և պահանջներ: Կրտսեր դպրոցականի

զարգացման ընթացքում հստակ երևում են զարգացման որակական փոփոխություններ: Երեխայի հոգեկան զարգացման կենտրոնում է հայտնվում կամաձինության ձևավորումը (պլանավորում, գործողությունների զարգացման ծրագիր, վերահսկողության իրականացում): Այդ իսկ պատճառով դպրոցական կյանքի սկզբնական շրջանում շատ կարևոր է ուսումնական գործընթացում խաղային էլեմենտների առկայությունը, ինչը մեծացնում է երեխայի հետաքրքրությունը ուսման հանդեպ:

Ուսուցիչը կարող է հմտորեն կազմակերպել երեխաների հանգիստը՝ ներառելով խաղեր և շարժողական վարժություններ, որոնց ընթացքում երեխան լիցքաթափվում է: Ողջ համակարգում կարևոր դեր են կատարում սոցիալական դրդապատճառների ձևավորումը, որը ի հայտ է գալիս 2-3-րդ դասարաններում: Աշակերտի համար կարևորվում են ուսուցչի գովասանքը: Այս ամենը նպաստում է երեխայի կողմից սոցիալական իր նոր դերերի գիտակցմանը, իր Ես-ի ինքնահաստատմանը:

Կրտսեր դպրոցականի մոտ առաջնային է նաև բարոյական դրդապատճառների ձևավորումը:

Կրտսեր դպրոցի առաջին տարիներին ուսուցիչը երեխայի համար միակ և անկոտրում հեղինակությունն է: Այդ պատճառով ուսուցիչը որպես հեղինակություն կարող է ուղղորդել երեխային:

Երեխան ծանոթանում է կյանքի տարբեր սոցիալական դերերի հետ, նրա մոտ զարգանում են բարոյական զգացմունքները: Այստեղ կարևորվում է մեծահասակի դերը, 8-9 տարեկանում ի հայտ է գալիս զգացմունքների տարբերակում, վատն ու լավը փոխարինվում են տարբեր զգացմունքների գիտակցմամբ և արտահայտմամբ:

Ձևավորվում է կամքը, որը անընդհատ գործընթաց է, քանի որ ուսումնական գործունեության ողջ ընացքում երեխայի առջև դրվում են նորանոր նպատակներ:

Իմացական ոլորտի զարգացում

Ուսումնական գործունեության համար կարևոր իմացական գործընթացներից է հիշողությունը: Աշակերտին անհրաժեշտ է մտապահել մեծ քանակությամբ ինֆորմացիա և վերարտադրել այն:

Չտիրապետելով հատուկ հմտությունների երեխան հիշում է մեխանիկորեն, սակայն մեծ քանակի նյութի մտապահման դեպքում դա հետզհետե դժվարանում է:

Ուսումնական գործընթացը՝ գտելիքների, հմտությունների, կարողությունների ձեռքբերումը ենթադրում է աշակերտի ինքնակառավարում: Ուսման սկզբնական շրջանում երեխային գրավում է երևույթների միայն արտաքին կազմը, իսկ ուսուցչի դերը կայանում է նրանում, որ պարբերաբար սովորեցնի իդեալականությանը, երևույթների ճանաչմանը, հասկացմանը և այլն:

Այս տարիքում առաջնային պլան է մղվում մտածողության զարգացումը: Այն դառնում է առավել տրամաբանական, ինքնուրույն, ճկուն: Առաջին տարիներին այն դեռևս պատկերավոր բնույթ է կրում, սակայն ուսումնական գործունեությունը ստիմուլացնում է վերացական մտածողության զարգացում, երբ հստակ արտաքին առարկաների հետ գործ ունենալուց երեխան անցնում է մտավոր պլանում դատողությունների կատարման: Գիտական հասկացությունների ձևավորման գործընթացում զարգանում են երեխայի մտածողության բոլոր գործընթացները:

Մենք՝ ուսուցիչներս, օժանդակում ենք այս գործընթացին՝ ապահովելով հարուստ խոսքային միջավայր (գրքերի ընթերցում , ֆիլմերի դիտում, խոսքի ունկնդրում), ստեղծելով դասաժամերին արտահայտվելու և շփվելու հնարավորություններ. ձևավորելով բավարար բառապաշար, գեղեցիկ խոսք օգտագործելու պահանջ և այլն: Այս տարիքում կան ձևավորվում է գրավոր խոսքը, որը բավականաչափ ծանր, երկարատև և կամային ճիգեր պահանջող գործողություն է:

Այսպիսով, կարելի է փաստել, որ կրտսեր դպրոցական տարիքում երեխաները ունենում են հետևյալ ձեռքբերումները՝

- իմացական ոլորտի զարգացում
- աֆեկտիվ-պահանջմունքային նոր մակարդակի ձևավորում, ինչը թույլ է տալիս գործել ոչ թե անմիջականորեն, այլ առաջնորդվելով հստակ գիտակցված նպատակներով, բարոյական նորմերով և արժեքներով:
- հարաբերականորեն կայուն վարքաձևերի ձևավորում
- երեխայի սոցիալական ուղղվածության զարգացում

Դպրոցական կյանքում հիմնական անցումային փուլեր և երեխայի զարգացման առանձնահատկությունները

Չանգուցային բառեր: կրտսեր դպրոցականի հարմարում, հարմարման մակարդակներ, հարմարմանը նպաստող գործոններ, դպրոցի հոգեբանական պատրաստվածություն, միջին դպրոցի հարմարում, ուսումնական մոտիվացիա: Գոյություն ունեն հարմարման տարբեր մակարդակներ.

1. բարձրամակարդակ՝ առաջին դասարանցին դրական է վերաբերվում դպրոցին, ներկայացվող պահանջների հանդեպ ունի ադեկվատ վերաբերմունք, հեշտ է յուրացնում դպրոցական նյութը, խորքային և լիարժեք ընկալում այն: Կարողանում է լուծել բարդեցված խնդիրներ, պատասխանատու է կատարում է հանձնարարությունները, հետաքրքրություն է ցուցաբերում, հաճույքով է հաճախում դպրոց:
2. հարմարման միջին մակարդակ՝ առաջին դասարանցին հաճույքով է հաճախում դպրոց, հասկանում ուսուցչի հրահանգները, հեշտ է յուրացնում ուսումնական նյութը: Եթե ուսուցչի բացատրությունները հստակ են և ակնառու, կենտրոնացած է: Եթե նյութը հետաքրքրում է իրեն՝ կարողանում է լուծել տիպական խնդիրներ, սակայն մեծահասակի վերահսկման դեպքում ընկերություն է անում դասարանցիների հետ, պարտաճանաչ է:
3. ցածրամակարդակ՝ երեխան բացասաբար կամ անտարբեր է դպրոցի հանդեպ: Հաճախ սկսում է հիվանդանալ, գերակայում է ճնշված տրամադրությունը, բացատրված նյութը յուրացնում է ոչ լիարժեք, ամբողջովին: Դասագրքի հետ ինքնուրույն աշխատանքը դժվար է, անհրաժեշտ է մշտական վերահսկողություն: Բացակայում է մոտիվացիան, հետաքրքրությունը: Ձգտում է երկարատև հանգստի դադարների և այլն:

Հարմարման դժվարություններ ունեցող երեխաները կարող են դրսևորել տարաբնույթ վարքաձև, ունենալ բազմաթիվ խնդիրներ: Ոմանց կարելի է բնութագրել որպես անուշադիր, կենտրոնացման դժվարություններ ունեցող, կանոններին չենթարկվող: Որոշ երեխաների մոտ սկսում է գերակայել

տազնապալիությունը, տրամադրության անկումը, նրանք հաճախ հուզվում են, լաց լինում:

Չարմարմանը նպաստում է հանգիստ, հարգալից և համբերատար մոտեցումը երեխային:

Չմուտ ուսուցիչները անհատական մոտեցում են ցուցաբերում աշակերտներին: Չաճախ ֆիզիկական դադարներ իրականացնում, ծանոթացնում դպրոցական կանոններին, վեր հանում յուրաքանչյուրի խնդիրները և փորձում լուծումներ գտնել: Չաճախ առաջին դասարանցիները իրենց հետ խաղալիքներ 1 բերում, ինչը կապաղ օղակ է տան և դպրոցի, մանկության և հասուն կյանքի, ուստի ուսուցիչը չպետք է պատժի այս արարքը, այլ ընդունի և հասկանա երեխայի պահանջմունքները:

Ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ազդեցությունը և դերը երեխայի հոգեբանական զարգացման մեջ

Ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաները ևս մեծ դեր և ազդեցություն ունեն երեխաների հոգեբանական զարգացման մեջ:

Այսօր հստակորեն շեշտադրվում է երեխայի ուսուցման և դաստիարակության մարդասիրական բնույթը: Նշված հիմնախնդիրների լուծման կարևոր ուղիներից է մանկավարժական նոր տեխնոլոգիաների ներդրումը: Ապագա մանկավարժին այսօր անհրաժեշտ է կողմնորոշվել ուսուցման գոյություն ունեցող տեխնոլոգիաների մեջ, ծանոթանալ մանկավարժության,

հոգեբանության նորագույն նվաճումներին, որոնք ուղղված են արդեն իսկ գոյություն ունեցող տեխնոլոգիաների կատարելագործմանն ու արդիականացմանը, ինչպես նաև նոր տեխնոլոգիաների ստեղծմանը:

Ուսուցման և դաստիարակության գործընթացների տեխնոլոգացումը կապվում է այնպիսի դիդակտիկ մոտեցումների որոնմանը, որոնք կարող են ուսուցումը վերածել ինքնատիպ «արտադրական-տեխնոլոգիական գործընթացի՝ երաշխավորված արդյունքով»:

«Մանկավարժական տեխնոլոգիա» հասկացության հատկանշական գծերն են համարվում՝

- Կոնկրետ մանկավարժական մտահաղացումների մշակումը արժեքային կողմնորոշումների հիմքի վրա
- մանկավարժական գործողությունների տեխնոլոգիական շղթայի այնպիսի կառուցումը, որ այն համապատասխանի դպրոցական նվաճումներին և պետական կրթության չափորոշիչներին և ապահովի յուրացման անհրաժեշտ մակարդակ
- ուսուցչի և աշակերտների փոխկապակցված գործունեությունը՝ կախված աշակերտի ուսումնական պահանջմունքներից և համապատասխան յուրաքանչյուրի անհատական առանձնահատկություններին
- կանխատեսող պրոցեդուրաներ, որոնք պարունակում են չափանիշներ, ցուցանիշներ և գործողություններ՝ գործունեության արդյունքը որոշելու համար:

Ասված խոսքը, վառ գույները, դիտած կինոնկարը, կարդացած հեքիաթը ամբողջությամբ գրավում, կլանում են երեխաներին: Կրտսեր տարիքի մյուս առանձնահատկությունը ընդօրինակումն է:

Մաս 1: Հեռուստացույցը և երեխան

Հեռուստացույցը ուսուցողական հզոր գործիք՝ «բարեկամ»

Բոլորիս ընտանիքներում իր պատվավոր տեղն է զբաղեցնում հեռուստացույցը, որպես մեր կենցաղի ամենօրյա ուղեկից: Հեռուստացույց դիտելը դարձել է այնքան հարազատ բան, որ մենք նույնիսկ կասկածի տակ չենք դնում նրա օգտակարությունը/վնասակարությունը: Հեռուստատեսության առավելությունն այն է, որ նա «պատուհան է դեպի աշխարհ», դիտողին կապում է աշխարհում տեղի ունեցող իրադարձությունների հետ, ինչ-որ իմաստով դարձնում է դրանց մասնակիցը: Այդ իմաստով հեռուստատեսությունը կարող է մեծ ներդրում կատարել շատ խնդիրներ լուծելու և մեր հոգևոր հորիզոնն ընդլայնելու հարցում հասնել ցանկալի արդյունքի:

Հեռուստացույցի բացասաբար ազդեցությունը կամ հեռուստացույցը՝ «թշնամի»

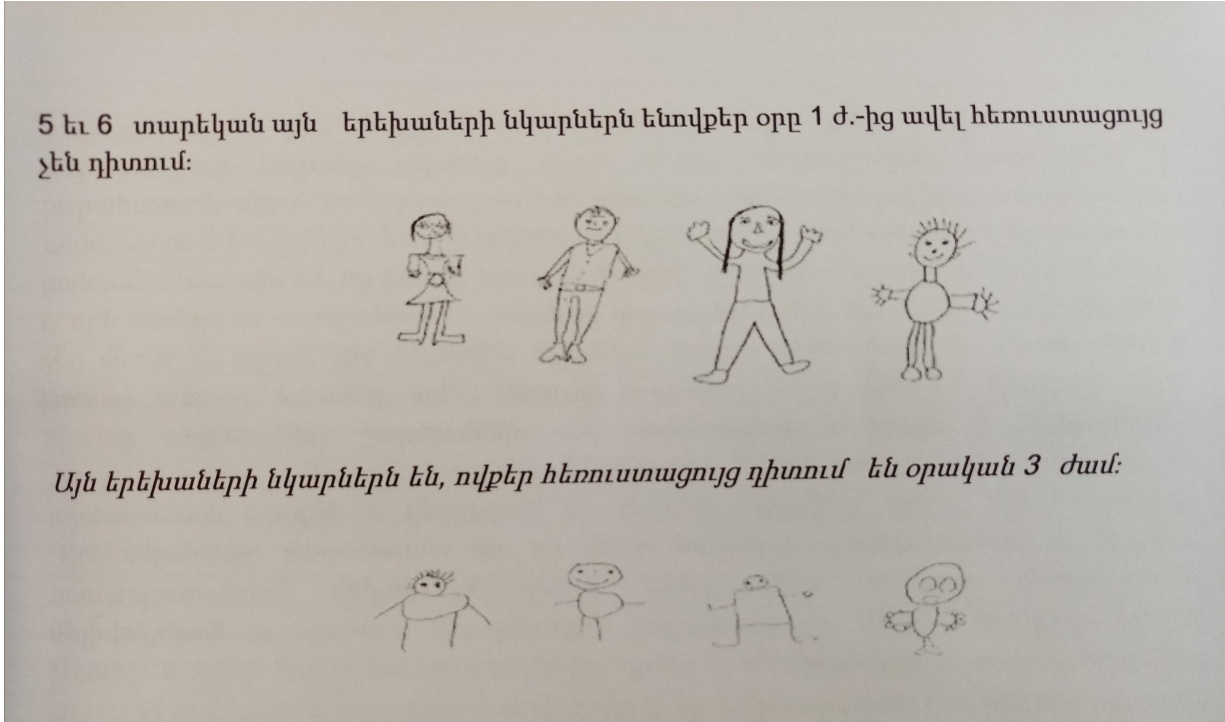
Գիտնականները վստահեցնում են, որ հեռուստացույցի առջեւ երկար նստելը վնասակար է երեխաների համար: Ճատ երեխաներ իրենց օրն անցկացնում են Էկրանի առջեւ ժամերով նստած:

Հեռուստացույցը ստեղծում է հիպնոտիկ մի դաշտ, որն էլ ստիպում է երեխաներին ժամերով գամվել Էկրանին:

Հեռուստացույցը բացասաբար է անդրադառնում երեխայի երևակայության վրա

Հեռուստացույցից հրաժարված երեխան ոչինչ չի կորցնում, այլ փրկում է վերը նշված հատկանիշների ձևավորման համար անհրաժեշտ ժամանակը: Երկար

հեռուստացույց դիտելուց երեխայի երեւակայութիւնը սահմանափակվում է: Նրանց նկարած կերպարներն անհամաչափ են, նկարները՝ ավելի սխեմատիկ ու անկենդան:

խոսքի ուժը և հեռուստացույցի ազդեցութիւնը դրա վրա

Երեխան խոսել սովորում է ամառին հերթին՝ ծնողներից: Բացի այդ, միացրած հեռուստացույցի առկայությամբ տանը ծնողների շփումն է դժվարանում: Ծնողներն ավելի քիչ են հետեւում երեխաներին, քիչ են շփվում նրանց հետ, որի պատճառով երեխան մտավոր զարգացում չի ունենում ավելի ուշ է սկսում խոսել եւ ավելի վատ, քան իր հասակակիցները: Դրա հիմնական պատճառը բժիշկները համարում են ընտանիքներում աճող լռութիւնը, որին նպաստող ամենաուժեղ գործոնը հեռուստատեսութիւնն է: Ինչպե՞ս է, որ տեխնիկայով միջնորդավորված խոսքը երեխայի ուղեղին հնարավորութիւն չի տալիս այնպես ձևավորվելու, ինչպես դա անում է կենդանի խոսքը: Սակայն այս ամենը լսելու միայն ամառին փուլն է: Հաջորդ փուլում մկանային շարժումների ակտիվութիւնը փոխանցվում է և խթանում սրտի ու թոքերի ռիթմիկ

գործունեությունը: Սակայն խոսքի այդ բնական ուժը չի: խոսքի ներգործուն այդ շարժումը կարող է առաջանալ միայն մարդկային կենդանի շփման, կենդանի խոսքի ժամանակ: Պարզվում է, որ հեռուստացույցի առաջ ավելորդ ժամանակահատված անցկացնելը ամեն առումով բացասաբար է ազդում երեխաների վրա: Այնուամենայնիվ երեխային չպետք է թույլ տալ 2 ժամից ավել հեռուստացույց դիտել, քանի որ այն վատ է անդրադառնում երեխայի զարգացման ու հասունացման վրա:

Հեռուստացույցից կախվածությանը զուգահեռ մարդկանց մեջ վերանում է գիրք կարդալու ցանկությունը: Խանգարվում է քունը ,նպաստում է ճարպակալմանը, մեծանում է երեխաների շրջանում շաքարախտի առաջացման հավանականությունը

Այն երեխաները. ովքեր չարաշահում են հեռուստացույց(համակարգիչ) դիտելը, ավելի դժվար են քնում, գիշերները հաճախ են արթնանում, մոջավանջներ տեսնում: Այս բոլոր բարդությունները շարունակվում են նաեւ ավելի մեծ տարիքում:

Հետազոտվող բոլոր երեխաների մոտ հիմնական փոխանակությունը, նախնական` հանգիստ վիճակում գտնվելու տվյալի համեմատ, նվազում է 14 %-ով: Կարելի է հասկանալ, որ համապատասխանորեն դանդաղում են նյութափոխանակության գործընթացները նաև ուղեղում: Հեռուստադիտման ժամանակ պուլսը դանդաղում է 10%-ով, կամ ժամում 420 հարվածով: Տղաները (22 տոկոս) ավելի հաճախ են հեռուստացույցի առջեւ ավելի քան 3 ժամ անցկացնում, քան աղջիկները (14 տոկոս):

Նպաստում է ագրեսիայի. բռնության առաջացմանը

Երեխաների հոգեկան կառուցվածքի վրա ազդում է ռեժիսորների կասկածիլի նորամուծությունները դաժանությունը, արյունը, որը անընդհատ հոսում է

հեռուստատեսությանը, սպանությունները: Ազդեցությունն առավել ակնհայտ է թրիլեր եւ մարտաֆիլմեր սիրողների վրա: Եկրանում տեղի ունեցող ագրեսիան եւ բռնությունը ուղեղն ընկալում է որպես իրական: Երբ մարդը պարբերաբար նայում է դաժան սցենարներով ֆիլմեր, տեսարաններ, հուզական արձագանքները նման երեւոյթների նկատմամբ թուլանում են: Տարբեր երկրներում մի քանի տասնամյակ շարունակ կատարված հետազոտությունների հիման վրա գիտնականները և առողջապահության բնագավառի աշխատողները մեծամասամբ գալիս են այն եզրակացության, որ բռնություն դիտելը շատ վտանգավոր է երեխաների համար : Ավելին, շատ հանցագործներ ասում են, որ իրենց վերաբերմունքն ու բռնի վարքը ձևավորվել են հեռուստացույցի ազդեցության ներքո: Ագրեսիվ վարքին կարող են նպաստել համակարգչային բռնի խաղերը, ընկերների և ընտանիքի արժեքներն ու ընդհանուր կենսամակարդակը: Ըստ հետազոտությունների՝ երկար ժամանակ մուլտֆիլմեր դիտող երեխաների մեջ նկատելի է աորտային ճնշման բարձրացում, նման արդյունքներ չեն գրանցվել նույնիսկ համակարգչային խաղերով տարված երեխաների մոտ: Սակայն ինչպե՞ս են այս մուլտֆիլմերն ազդում երեխայի հոգեբանության վրա:Այն ամենը, ինչ նրանք տեսնում են Եկրանին, որպես ճշմարտություն են ընկալում:Մասնագետները հստակ սահմանափակումներ են առաջարկում. Յեռուստացույց դիտել չի խրախուսվում հատկապես մինչև մեկ տարեկան երեխաներին. այդ տարքի երեխաների համար սահմանված է 15 րոպե ժամանակահատված, որը կարալի է անցկացնել մուլտֆիլմեր կամ այդ տարիքի երեխաների համար նախատեսված հաղորդումներ դիտելով:1-ից 3 տարեկան երեխաները հեռուստացույցի մոտ պետք է անցկացնեն 30-ից 40 րոպե և ոչ ավելին: 3-ից մինչև 6 տարեկանը երեխաները օրվա մեջ կարող են հեռուստացույց դիտել 1.30 ժամից 2 ժամ՝ մեծ

ընդմիջումներով: Մինչեւ յոթ տարեկան երեխաների համար հեռուստացույց դիտելու ժամանակը չպետք է գերազանցի օրական 30-40 րոպեն, ավելի մեծ տարիքի երեխաների համար՝ 1,5-3 ժամը: Երեխայի եւ հեռուստացույցի միջեւ եղած հեռավորությունը պետք է հեռուստացույցի Էկրանի անկյունագիծը գերազանցի հինգ անգամ: Օրինակ՝ 72 սմ անկյունագծով Էկրան ունեցող հեռուստացույցը փոքրիկը պետք է դիտի մոտ 3,5 մետր հեռավորությունից: Եթե սենյակի չափերը թույլ չեն տալիս դա իրականացնել, ապա ընտրեք Էկրանի ավելի փոքր տրամագիծ ունեցող հեռուստացույց: Ցանկալի է, որ երեխայի սենյակում հեռուստացույց չլինի: Ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ այն երեխաները, ովքեր նայում են կրթական հաղորդումներ, ավելի հեշտությամբ են հարմարվում սոցիալական միջավայրում, առաջադեմ են դպրոցում, ունեն ավելի հարուստ բառապաշար:

Ծնողին լսելով՝ երեխան սովորում է արտահայտել իր հույզերը: Դա օգնում է, որ վստահություն ձեւավորվի երեխայի եւ ծնողի միջեւ: Ցանկալի է, որ երեխան մուլֆիլմեր դիտի 3-4 տարեկանից ոչ շուտ, երբ արդեն ընդունակ է հասկանալ ոչ բարդ սյուժեները, քանի որ երեխան նույնացնում է իրեն հերոսի հետ, ցուցաբերում է հերոսին բնորոշ վարք:

Արդյո՞ք համակարգչից կախվածությունը հիվանդություն է

Գոյություն ունեն համակարգչից հոգեբանական կախվածության հետևյալ ձևերը՝ Չամացանցից կախվածություն՝ անձը ստեղծում է վիրտուալ ծանոթություններ և շփումներ, հաճախակի ստուգում էլեկտրոնային փոստը, այցելում երաժշտական ցանցեր և այլն, աստիճանաբար ավելացնելու ցանցում գտնվելու ժամանակը, որի հետևանքով վատնում է ավելի շատ գումար և համակարգչային խաղերից կախվածություն: Ըստ խաղի բնույթի, կարելի է

բաժանել դերային իրականությունից առավելապես կտրված, ոչ դերային նպատակին հասնելու, հաղթելու մոլուցքով համակարգչային խաղեր:

Չետևյալ նշանները վկայում են առաջացած կախվածության մասին անընդհատ օնլայն լինելու ցանկություն, անհանգստություն, ջղայնություն, ագրեսիվություն համացանցի բացակայության պարագայում ուշադրության պակաս անձնական հիգիենային չհետևելը, անառողջ սննդային վարքագիծ, դպրոցական առաջադիմության անկումկռիվներ, , վեճեր տան անդամների հետ համակարգչի պատճառով, իրական մարդկանց հետ շփվելու ցանկության բացակայություն

Խորհուրդներ դեռահասներին և ծնողներին

- տրամադրել օրական երկու ժամից ոչ ավել: Տեղադրել համակարգիչը այնպես, որ հնարավոր լինի հսկել , թե ինչքան ժամանակ է անցկացնում երեխան համակարգչի առջև և ինչպիսի կայքեր է այցելում:

. Չամակարգչի մոնիտորն անհրաժեշտ է տեղադրել այնպես, որ այն գտնվի աչքերի մակարդակին, Էկրանի և աչքերի միջև հեռավորությունը կազմի 50-60 մ: Չեռուստատույցի Էկրանի և դիտողի միջև հեռավորությունը պետք է կազմի առնվազն 2-2,5մ: Աշխատանքի ընթացքում անհրաժեշտ է հաճախ ընդմիջումներ անել և կատարել աչքերի համար վարժություններ:

.Քնի խանգարումները կանխարգելելու նպատակով պետք չէ տեղադրել համակարգիչը, հեռուստացույցը երեխայի ննջասենյակում:

.Անհրաժեշտ է նախազգուշացնել դեռահասին, որ համացանցում տեղադրված տեղեկատվությունը երբեմն վատահեղի չէ:

.Երբեք չի կարելի համացանցով տրամադրել անձնական տվյալներ տան հասցե, հեռախոս, հաշվեհամար, անձնական նկարներ:

.Պետք չէ հանդիպել այն մարդու հետ, ում ճանաչում են միայն համացանցով: Պետք է խրախուսել ծնողներին ազատ ժամանակն անցկացնել երեխաների հետ առանց հեռուստատեսության և համակարգչի՝ զրուցելով, զբոսնելով, մարզվելով և այլն: Պարտվելով՝ հաղթել, այսպես դժվար է կտրվել խաղից: Ծնողներին խորհուրդ է տրվում բացատրել երեխաներին, որ կայքերը կարող են լինել «վատ» և «լավ», որ համացանցում տարբեր մարդիկ են շփվում, որևէ կասկածելի և վատ բան նկատելու դեպքում, տեղեկացնեն ծնողին: Երեխաների առողջության և հոգեկանի վրա բացասական ազդեցությունը նվազեցնելու համար ցանկալի է, որ ծնողները երեխային բավականին ժամանակ, խնամք և հոգատարություն հատկացնեն: Կարևոր է, որ ծնողները հետաքրքրվեն ոչ միայն երեխայի ուսման հաջողություններով, այլ նաև նրա հնարավոր անհանգստություններով, անհրաժեշտ է միշտ զրուցել երեխայի հետ, հարցնել նրան խնդիրների և երազանքների մասին, կիսվել իր ապրումներով: Խորհուրդ չի տրվում երեխային լիովին ազատություն տալ համակարգչային խաղեր ընտրելիս, որոշ խաղեր անհրաժեշտ է լիովին բացառել:

Մաս - 2: Հեռախոսը և երեխան բջջային հեռախոսների ճառագայթումները և ազդեցությունը

Մինչև վերջին ժամանակները պաշտոնական հաղորդագրություններում նշվում էր, որ բջջային կապի սարքերը բացարձակապես անվնաս են դրանցից օգտվողների համար և լիովին համապատասխանում են բոլոր անհրաժեշտ չափանիշներին: Սակայն վերջին տասնամյակում առաջադեմ բժշկական կենտրոններում ուսումնասիրվում է բջջային հեռախոսներից արձակվող ճառագայթների ազդեցությունը մարդկանց առողջության վրա: Օրեցօր մեծանում են բջջային հեռախոսներից օգտվողների մշտական գանգատները գլխացավերից, ականջացավերի, մաշկի գրգռումից, տեսողության խանգարումներից, գլխապտույտից և սրտխառնոցից: Բջջային հեռախոսների ամենօրյա օգտագործման դեպքում փոխվում է գրեթե բոլոր ներքին օրգանների գործառական վիճակը: Ուստի չի կարելի պնդել, որ բջջային հեռախոսների բացասական ազդեցությունը մարդկանց առողջության վրա բացակայում է: Ճարադրվածից հետևում է, որ բջջային հեռախոսները վտանգավոր են մարդու առողջության համար: Մոտավորապես 3 անգամ մեծանում է լսողական նյարդի բարորակ ուռուցքով հիվանդանալու ռիսկը, հատկապես այն ականջի կողմում, որով սովորաբար խոսում են հեռախոսով: Հեռախոսից գրագիտորեն օգտվելու դեպքում վտանգի աստիճանը կարելի է նվազեցնել: .Էլեկտրամագնիսական ալիքների անկայուն ընդունման պայմաններում հեռախոսի հզորությունն ավտոմատ բարձրանում է մինչև առավելագույն մեծության:

Ինչպես են բջջայիններն ազդում մեր երեխաների վրա

Վերջին մի քանի տարիներին բջջային հեռախոսները «գրավել են» միջնակարգ եւ նույնիսկ նախակրթական դպրոցների միջանցքները: Դպրոցականները բջջային հեռախոսները հիմնականում օգտագործում են խաղերի եւ ընկերների հետ շփման համար: Գիտական հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ 1-3 տարեկան երեխաների՝ հեռուստացույցով, բջջայինով ու այլ գաջեթներով տարվելը 7 տարեկան հասակում կարող է հանգեցնել ուշադրության կենտրոնացման խնդիրների: Փոքրիկ երեխայի ուղեղը ծնված օրից մինչև երկու տարեկան երեք անգամ մեծանում է չափսերով և շարունակում աճել մինչև 21 տարեկանը: Որպես վերջաբան ներկայացնենք Քրիս Ռոուենի առաջարկած աղյուսակը, որտեղ նշված է տարբեր տարիքների երեխաների համար գաջեթներով զբաղվելու թույլատրելի ժամաքանակը.

Develop mental age	How much	Non-violet TV	Handheld devices	Non-violet video games	Violent video games	Online violent video games or pornography
0-2	None	Never	Never	Never	Never	Never
3-6	1hours/day	+	Never	Never	Never	Never
6-12	2 hours/day	+	Never	Never	Never	Never
13-18	2 hours/day	+	+	Into a 30 minutes /day	Into a 30 minutes /day	Never

Եզրակացություն

«Ճատ իմաստության հետ շատ տրտմություն կա, և գիտությունն ավելացնողը վիշտ էլ է ավելացնում (Ժողովող 1.18) Բոլոր տեխնոլոգիաները, որոնք կատեղծվեն ապագայում, կկոչվեն երրորդ հազարամյակի կամ էլ XXI դարի տեխնոլոգիաներ: XXI դարը բեկումնային կլինի մարդկության զարգացման համար: Յետևաբար, վերը նշված խնդիրները պահանջում են բոլորի ուշադրությունը՝ փիլիսոփաների, տնտեսագետների, հոգեբանների, սոցիոլոգների, քաղաքական գործիչների և իհարկե մանկավարժների: Փոխակերպված միջավայրում, որտեղ երեխաներին մատչելի են նորանոր ծառայություններ ու փորձառություններ՝ նրանք մեծանում են իրենց ծնողներից տարբեր ձեւերով: Սա պատճառ է դառնում խզումների մեծահասակների ու երեխաների, ծնողների ու զավակների, ուսուցիչների ու սովորողների, այսօրվա սերունդների միջև, որ հանգեցնում է հասարակական մեծ փոփոխությունների: Տեղեկատվությամբ հեղեղված հասարակության մեջ տեխնոլոգիայի և մշակույթի միջև հարաբերությունները դուրս են եկել մեծահասակ սերնդի հսկողության շրջանակից: Արդեն ակներև է, որ տեղեկատվական դարաշրջանի առավել նշանակալից փոփոխությունները կկատարվեն հասարակական ոլորտում, կունենան ընկերային բնույթ եւ դրանց ակունքները արդեն առաջանում են այսօրվա երեխաների փորձառության մեջ: Ինչպես և պատմության ընթացքում կատարված ուրիշ մեծ փոփոխությունների ժամանակ երեխաները կլինեն գալիք տարիների շահողները կամ զոհերը: Ճատ բան, այդ թվում՝ նրանց դժվարությունները եւ պատեհությունները կախված կլինեն նոր միջավայրին հարմարվելու նրանց կարողությունից: Եթե մենք այսօր ի վիճակի լինենք հասկանալու այս փոփոխությունների բնույթն ու միտումները, գուցե և կարողանանք կայացնել մեր երեխաների ապագայի հետ

կապված լավագույն վճիռները: Ժամանակակից տեխնոլոգիաների ճնշման տակ կատարվող մանկան հոգեբանության փոփոխությունները առաջիկայում կարող են հանգեցնել լուրջ հետեւանքների թե՛ երեխաների, թե՛ նրանց ծնողների համար: Այդ խնդրով անհրաժեշտ է զբաղվել այսօր, հոգուտ ապագայի, հոգուտ երեխայի: Յոթ երանելին շեշտում է, որ Տերն է զավակներ տալիս (Յոթ 1.22): Արդ, մենք պատասխանատու ենք աստվածային այդ մեծագույն պարգևի համար, և հարկ է երեխաներին չզայրացնելով և չհուսահատեցնելով, ըստ աստվածային պատվիրանի (Կող. 3:21), բացատրելով հեռու պահել վատ ասվորություններից: Փորձեք նայել աշխարհին երեխայի աչքերով: Աստվածաշունչ մատյան 4. Մանտուլենկո «Մեդիակրթությունը ժամանակակից աշխարհում:

Գրականություն

Մեթոդական ձեռնարկ « Դեռահասների առողջություն և զարգացում Երևան 2014

Բալյան Ա.Ա «Մանկավարժական հոգեբանության հարցեր» Երևան: Լույս, 1983,
 Տամարա Դուբովկայա «Երեխան հեռուստացույցի մոտ»
 Ալբերտ Նալչաջյան, «Հոգեբանության հիմունքներ»
 Маршал Маклюэн, "Понимание медиа: внешние расширения человека"
 Հեռուստատեսության պատկերազարդ պատմությունը(A Pictorial history of
 Television»),
 Սկզբնաղբյուր՝ Առողջապահություն (Մարիետա Կարապետյան
 Կենսաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ, ԵՊՀ,
 Խաչատուր Գասպարյան - Միիթար Հերացու անվան ԵՊՀ բժշկական
 հոգեբանության ամբիոնի վարիչ)
 Վահրամ Միրաքյան «Ազդեցիկ հեռուստատեսության հետևանքները
 Քրիս Ռոուանը (Cris Rowan) «Are We Digital ummies» (Համարվում ենք, մենք
 արդյոք թվային մանեկեններ)
 Наталья Геннадьевна МЯКИННИК «Компьютер в жизни детей и подростков:
 польза или Вре?»
 Абульханова Славская КА- стратегия жизни М. 1991 Антон Платов. Дети и
 родители Сеть. Мир компьютеров. - № 3. 2004 год
 Гордеев А.В. Увлечение компьютерными играми. психологический аспект. К.
 2004 I Н. КараН Е М СМН РОНегесКО 3, – М. - 1984 КурН С, М, Тсхоому
 Hyperero
 Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. М. - 1946